

III KARNOV GROUP

Karnov lovkommentarer

Innholdsfortegnelse

Kommentarer til Lov om akvakultur (akvakulturloven)	2
Stjernenote	2

Kommentarer til Lov om akvakultur (akvakulturloven)

Stjernenote

Forfattere:

Eirik Wold Sund, Stipendiat, Uio

Oskar Vegheim, Utreder, Norges Høyesterett

Versjon: 03.10.2022 [[lenke til kommentaren](#)]

1) Ansvar

Loven hører under Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Departementet består av det tidligere Nærings- og handelsdepartementet og det tidligere Fiskeri- og kystdepartementet, med unntak av deler av avdelingen for forskning, styring og administrasjon. I tillegg fikk departementet overført konkurransepolitisk avdeling fra det tidligere Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet samt ansvaret for selskapslovgivning fra Justis- og beredskapsdepartementet. Pr. oktober 2022 har departementet to statsråder: en næringsminister og en egen fiskeri- og sjømatminister.

I 2020 ble det bestemt at den tidligere fiskeri- og havbruksavdelingen skulle deles i henholdsvis en fiskeriavdeling og en havbruksavdeling. Siktemålet var å sikre større oppmerksomhet og kraft om arbeidet med havbruksforvaltning for å realisere ambisjoner om utvikling av rammebetingelsene for havbruksnæringen.

Havbruksavdelingen er inndelt i to seksjoner: *Seksjon for havbrukspolitikk og -økonomi* og *Seksjon for havbruksforvaltning*. Havbruksavdelingen har ansvar for alle saker knyttet til havbruksnæringen. Dette omfatter blant annet konsesjonsregelverk og kapasitetsbegrensninger i havbruk samt fiskehelse, fiskevelferd og miljømessig bærekraft i havbruksnæringen. Avdelingen har dermed ikke bare ansvar for akvakulturloven, men også for matloven (lov [19. desember 2003 nr. 124](#)) og dyrevelferdsloven (lov [19. juni 2009 nr. 97](#)) når det gjelder havbruk. (Administrativt er Mattilsynet likevel underlagt Landbruks- og matdepartementet.)

Dette er utslag av at det samlede forvaltningsansvaret for virksomhet som reguleres av akvakulturloven, er nokså fragmentarisk, se særlig [note 1](#) til [kapittel I](#) punkt 3.2. Loven er, som de fleste andre forvaltningslover generelt og næringslovgivning spesielt, en utpreget ramme- og fullmaktslov. Det er derfor gitt en rekke delegasjonsvedtak til underliggende etater, som Fiskeridirektoratet, og gjennom forvaltningsreformen i 2011 ble ansvaret for behandling av søknad til lokaliteter videre delegert fra direktoratet til fylkeskommunen. Det er fastsatt en rekke forskrifter til bestemmelser i akvakulturloven. De fremgår av forskriftsfanen til loven i Lovdata, og flere av de mest sentrale omtales i notene til loven.

2) Lovhistorikken

Lov [17. juni 2005 nr. 79](#) om akvakultur (akvakulturloven) erstattet lov [14. juni 1985 nr. 68](#) om oppdrett av fisk, skalldyr m.v. (fiskeoppdrettsloven) og lov [21. desember 2000 nr. 118](#) om havbeite (havbeiteloven).

Forarbeidene til loven er [Ot.prp. nr. 61 \(2004–2005\)](#), [Innst. O. nr. 99 \(2004–2005\)](#), [Besl. O. nr. 113 \(2004–2005\)](#) og Lagtingets [sak nr. 19 i møte 14. juni 2005](#). Loven trådte i kraft 1. januar 2006.

Loven er senere endret flere ganger, blant annet ved følgende lover:

- lov [29. juni 2007 nr. 77](#) (med følgende forarbeider: [Ot.prp. nr. 35 \(2006–2007\)](#), [Innst. O. nr. 61 \(2006–2007\)](#), [Besl. O. nr. 88 \(2006–2007\)](#)) og Lagtingets [sak nr. 3 i møte 12. juni 2007](#))
- lov [19. juni 2009 nr. 61](#) (med følgende forarbeider: [Ot.prp. nr. 77 \(2008–2009\)](#), [Innst. O. nr. 88 \(2008–2009\)](#), [Besl. O. nr. 128 \(2008–2009\)](#)) og Lagtingets [sak nr. 29 i møte 16. juni 2009](#))

- lov [18. desember 2009 nr. 136](#) (med følgende forarbeider: [Prop. 18 L \(2009–2010\)](#), [Innst. 91 L \(2009–2010\)](#)) og lovvedtak nr. 20 (2009–2010) ved sak nr. 31 i Stortinget 15. desember 2009)
- lov [21. juni 2013 nr. 74](#) (med følgende forarbeider: [Prop. 103 L \(2012–2013\)](#), [Innst. 406 L \(2012–2013\)](#)) og [lovvedtak nr. 100 \(2012–2013\)](#) ved sak nr. 21 i Stortinget 10. juni 2013) ved sak nr. 21 i Stortinget 10. juni 2013)
- lov [19. juni 2015 nr. 65](#) (med følgende forarbeider: [Prop. 64 L \(2014–2015\)](#), [Innst. 331 L \(2014–2015\)](#)) og [lovvedtak nr. 90 \(2014–2015\)](#) ved sak nr. 22 15. juni 2015 i Stortinget)
- lov [21. juni 2019 nr. 64](#) (med følgende forarbeider: [Prop. 95 L \(2018–2019\)](#), [Innst. 350 L \(2018–2019\)](#)) og [lovvedtak nr. 94 \(2018–2019\)](#) ved sak nr. 20 17. juni 2019 i Stortinget).

3) Havbrukslitteratur

Gjennom et havbruksrettsprosjekt har Nordisk institutt for sjørett ved Det juridiske fakultet ved Universitet i Oslo i flere år drevet målrettet forskning på forskjellige temaer innen havbruksrett. Prosjektet er et samarbeid med UiT – Norges arktiske universitet i Tromsø og Universitetet i Bergen. Fiskeri- og Havbruksnæringens Forskningsfinansiering (FHF) finansierer prosjektet for perioden 2019 til 2024; se nærmere omtale i [Rammevilkår og regelverk i havbruksnæringen](#) – Nordisk institutt for sjørett (uio.no). Prosjektet har hittil ført til følgende publikasjoner i skriftserien *MarIus*:

Fensbekk, Louise Billie Grønneberg. «Eiendomsskatten på oppdrettsanlegg. Kan grunnrenten i havbruket beskattes gjennom eiendomsskatten?» i *MarIus* nr. 564 (2022)

Hamre, Sigrid. «Proporsjonalitetskrav ved omgjøring av akvakulturløyve. Ein forvaltningsrettsleg studie av eit allment uavklart prinsipp med akvakulturretten som kontekst» i *MarIus* nr. 558 (2022).

Vegheim, Oskar. «Avtaler om samdrift og samlokalisering i havbruksnæringen: Samspillet mellom offentligrettslig reguleringslovgivning og privatrettslige kontraktsvilkår» i *MarIus* nr. 552 (2021).

Mestad, Ola og Wold Sund, Eirik mfl. «Framtidens havbruksforvaltning» i *MarIus* 549 (2021). Også tilgjengelig hos FHF.

Marcussen, Mira Christine. «Beliggenhet, beliggenhet, beliggenhet. Omgjøring av lokalitetstillatelser til lakseoppdrett» i *MarIus* 548 (2021).

Eikenæs, Nora. «Privat regulering av bærekraft i havbruksnæringen. Global selvforvaltning for globale markeder» i *MarIus* nr. 544 (2021).

Gabrielsen, Anne. «EØS-rettslige krav til miljøtilstanden i kystvann. Om vanndirektivets betydning for fiskeoppdrett i sjø» i *MarIus* nr. 539 (2021).

Laurantzon, Markus Aurelius Beckstrøm. «Fra hav til bord – rettslige konsekvenser for norsk sjømatnæring ved bortfall av EØS-avtalen» i *MarIus* nr. 528 (2020).

Falch, Mathias Røer. «Styring av fiskeoppdrett gjennom forskrifter om tildeling og utvidelse av akvakulturtillatelser» i *MarIus* nr. 526 (2020).

Berntzen, Håvard. «Rødt trafikklys og nedjustering av akvakulturtillatelser. En analyse av hjemmelsgrunnlaget for nedjustering av akvakulturtillatelser i medhold av trafikklyssystemet samt utvalgte erstatningsrettslige spørsmål ved nedjusteringsvedtak» i *MarIus* nr. 518 (2019).

Laurantzon, Markus Aurelius Beckstrøm og Arnesen, Finn. «[Rettslige konsekvenser for norsk sjømatnæring ved bortfall av EØS-avtalen](#)», i Arne Melchior og Frode Nilssen, red., [Sjømatnæringen og Europa – EØS og alternativene](#) (2021).

Laurantzon, Markus Aurelius Beckstrøm. «Norge og fisken – Norsk fiskeeksport i det folkerettslige handelsregimet. WTO, europeisk integrasjon og frihandelsavtaler» i *Marlus* nr. 543 (2021).

Nicholls, Hanna Varberg. «Trafikklyssystemet. Nytt system for kapasitetsjusteringer i lakse- og ørretoppdrett» i *Marlus* nr. 506 (2018).

Et sentralt arbeid om finansiering og pant og forholdet til reguleringslovgivningen i næringen er en artikkel av Thor Falkanger: «[Akvakultur og panterett](#)», *Lov og Rett*, nr. 5, 2017, s. 259–280..

Tilsvarende er Ole Kristian Fauchalds artikkel «[Miljøprinsipper og strategiske beslutninger – reform av norsk lakseoppdrett](#)», *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, vol. 133, nr. 2–3, 2020, s. 264–305, sentral for forholdet mellom konsesjonssystemet og miljøhensyn. sentral for forholdet mellom konsesjonssystemet og miljøhensyn.

Fra tid til annen publiseres det forskningsrapporter om rettslige spørsmål fra Nofima. Et eksempel er Irene Dahl og Bjørn Sjørgårds utredning inntatt i Nofimas rapportserie nr. 33 2020: [Analyse av regelverket – Regelverket knyttet til produksjon, areal- og lokalitetsforvaltning og områdesamarbeid i havbruksnæringen](#).

De mange lovendringene har medført at den første kommentarutgaven til loven, *Akvakulturloven: kommentarutgave* (Torbjørn Gjelsvik mfl., Advokatfirmaet Schjødt, 2010) på sentrale punkter ikke er oppdatert. Der loven ikke er endret, vil boken for så vidt være dekkende. Her som ellers gjelder det likevel at kommentarutgaver som kommer nokså raskt etter lovens ikrafttredelse, stort sett må nøye seg med å vise til forarbeider, fordi det i mindre grad er kommet til rettspraksis, forvaltningsvedtak og teori. Slik er også Per Vidar Nilsens kommentarer i Gyldendal Rettsdata i hovedsak bygget opp.

Halfdan Mellbye har skrevet en lærebok hvor flere av lovens bestemmelser blir drøftet og i noen grad satt i sammenheng med forvaltningsvedtak og -praksis: *Rettslig regulering av norsk akvakultur* (Universitetsforlaget, 2018). Peter Ørebechs håndbok *Norsk havbruksrett* (Grøndahl, 1988) etter oppdrettsloven 1985 kan belyse enkelte bestemmelser som er videreført i akvakulturloven uten endringer eller med små endringer. Boken har også drøftelser av mer allmenne spørsmål som stadig har en viss relevans.

4) Øvrig relevant litteratur med betydning for havbruksnæringen

Ettersom loven er funksjonell og derfor strekker seg over en rekke rettsområder, ville det ikke vært formålstjenlig å referere all litteratur som det henvises til i de løpende notene, her. Slike henvisninger er gjort ved fullstendige henvisninger i den enkelte note.

5) Forestående endringer?

Det er ventet at det kan komme til dels betydelige endringer i lovverket på området og kanskje også en ny lov. Regjeringen Solberg vedtok [8. oktober 2020](#) å sette ned et utvalg for en helhetlig gjennomgang av akvakulturregelverket, primært med sikte på hvordan tillatelsessystemet i havbruksnæringen bør innrettes for fremtiden (se [opprinnelig mandat](#)). Regjeringen Støre besluttet 29. november 2021 at utvalget skulle videreføres, med en noe justert sammensetning og et noe justert mandat. (Se pressemeldingen «[Ber utvalg vurdere tidsbegrensede oppdrettstillatelser](#)».) Utvalget skal levere sin utredning i form av en NOU i løpet av mars 2023. Sentrale punkter i det [justerte mandatet](#)::

«Viktige elementer er å:

- Vurdere utforming av et helhetlig tillatelsessystem, som både ivaretar hensynet til en bærekraftig utvikling av akvakulturnæringen, herunder hensynet til bestander av vill anadrom laksefisk, og som legger til rette for størst mulig verdiskapning for samfunnet.

Vurdere utforming av et helhetlig tillatelsessystem, som både ivaretar hensynet til en bærekraftig utvikling av akvakulturnæringen, herunder hensynet til bestander av vill anadrom laksefisk, og som legger til rette for størst mulig verdiskapning for samfunnet.

- Vurdere om og i hvilken grad biosikkerhetshensyn bør implementeres i tillatelsessystemet.

Vurdere om og i hvilken grad biosikkerhetshensyn bør implementeres i tillatelsessystemet.

- Evaluere ordningen med avgrensing av tillatelsene i MTB, og ev. foreslå endringer i hvordan tillatelser avgrenses.

Evaluere ordningen med avgrensing av tillatelsene i MTB, og ev. foreslå endringer i hvordan tillatelser avgrenses.

- Vurdere om fremtidige oppdrettstillatelser bør være tidsbegrensede

Vurdere om fremtidige oppdrettstillatelser bør være tidsbegrensede

- Vurdere implementering og overgang til et ev. nytt system

Vurdere implementering og overgang til et ev. nytt system

- Vurdere hvordan en kunnskapsorientert forvaltning av havbruksnæringen kan foregå på en effektiv og samordnet måte.

Vurdere hvordan en kunnskapsorientert forvaltning av havbruksnæringen kan foregå på en effektiv og samordnet måte.

- Vurdere behovet for og ev. foreslå endringer i akvakulturloven, og ev. andre lover som er berørt av forslagene, herunder vurdere om det kan oppnås forenklinger gjennom harmonisering med plan- og bygningsloven, der denne kommer til anvendelse.

Vurdere behovet for og ev. foreslå endringer i akvakulturloven, og ev. andre lover som er berørt av forslagene, herunder vurdere om det kan oppnås forenklinger gjennom harmonisering med plan- og bygningsloven, der denne kommer til anvendelse.

Utvalget skal innhente Sametingets syn på problemstillinger som kan være relevante for sjøsamisk næringsutøving og kultur.

Utvalget skal utrede økonomiske, regionale, administrative og andre vesentlige konsekvenser av sine forslag, og av å videreføre dagens system uendret, i samsvar med Utredningsinstruksen. Utvalget skal ikke begrenses av dagens akvakulturlov.»

Merk ellers opplysninger fra klima og- miljøminister Espen Barth Eide (Ap) og fiskeri- og havminister Bjørnar Skjæran (Ap) på FNs havtoppmøte i Lisboa 27. juni 2022 om at det skal iverksettes arbeid med en egen havmiljølov etter mønster av naturmangfoldloven (lov [19. juni 2009 nr. 100](#)), se nærmere [Regjeringen: "Vil innføre tiltak for å sikre bærekraftige hav" \(2022\)](#).

6) Skattlegging av såkalt ressursrente?

Forslaget om en ressursrenteskatt i [NOU 2019: 18](#) *Skattlegging av havbruksvirksomhet* ble ikke fulgt opp. Utredningen inneholder lesverdige drøftelser om reguleringssystemet og forholdet til sentrale samfunnshensyn, blant annet slike som fremgår av lovens formålsbestemmelse. Forslaget om en produksjonsavgift ble dessuten delvis fulgt opp. Det pågår pr. oktober 2022 to offentlige utredninger som trolig vil ta opp skattlegging av havbruk på nytt, se punkt 3.3.2 (i) [note 1](#) til [kapittel I](#). Her omtales også et sentralt og omstridt forslag fra Regjeringen 28. September 2022, som vil gripe inn i arbeidet til disse utvalgene. Forslaget går i korthet ut på å innføre grunnrenteskatt på havbruk fra 1. januar 2023. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med lovforslag etter høringen slik at reglene kan gjelde fra og med 2023.